

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ПЕДАГОГІКА
ПСИХОЛОГІЯ
ФІЛОСОФІЯ**

ВИПУСК 26

ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ – 2012

ББК 74.58

Г 94

ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК ДВНЗ «ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ»: ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ – ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ, 2012. – ВИП. 26. – 438 С.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗАСНОВАНО У 2000 РОЦІ.

ЗАСНОВНИК

ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

СВІДОЦТВО ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ КВ №16427-4899Р ВІД 20. 01. 2010 РОКУ
ЗБІРНИК ЗАТВЕРДЖЕНО ПОСТАНОВОЮ ПРЕЗИДІУМУ УКРАЇНИ
З ПСИХОЛОГІЧНИХ ТА ФІЛОСОФСЬКИХ НАУК ВІД 14.04.2010 №1-05/3,
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК ВІД 06.10.10 №3-05/6

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

В.П. КОЦУР,

ДОКТОР ІСТОРИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР, ДІЙСНИЙ ЧЛЕН НАПН УКРАЇНИ

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ПЕДАГОГІКА: ВАШУЛЕНКО М.С., ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР, ДІЙСНИЙ ЧЛЕН НАПН УКРАЇНИ; **ВОЛКОВ Л.В.,** ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР; **НІКІТЧИНА С.О.,** ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР; **ТОКМАНЬ Г.Л.,** ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР; **ШАПРАН О.І.** ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР.

ПСИХОЛОГІЯ: **БУЛАХ І.С.,** ДОКТОР ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР; **КОРНІЯКА О.М.,** ДОКТОР ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР; **КУЗЬМЕНКО В.У.,** ДОКТОР ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР; **МАНОХА І.П.,** ДОКТОР ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР; **ТАТЕНКО В.О.,** ДОКТОР ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР, ЧЛЕН-КОРЕСПОНДЕНТ НАПН УКРАЇНИ.

ФІЛОСОФІЯ: **АНДРУЩЕНКО В.П.,** ДОКТОР ФІЛОСОФСЬКИХ НАУК, ПРОФЕСОР, ДІЙСНИЙ ЧЛЕН НАПН УКРАЇНИ, ЧЛЕН-КОРЕСПОНДЕНТ НАПН УКРАЇНИ; **БАЗАЛУК О.О.,** ДОКТОР ФІЛОСОФСЬКИХ НАУК, ДОЦЕНТ; **РИК С.М.,** КАНДИДАТ ФІЛОСОФСЬКИХ НАУК, ДОЦЕНТ (ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА); **СТАДНИК М.М.,** ДОКТОР ФІЛОСОФСЬКИХ НАУК, ПРОФЕСОР; **СТОГНІЙ І.П.,** ДОКТОР ФІЛОСОФСЬКИХ НАУК, ПРОФЕСОР; **ЯРОШОВЕЦЬ В.І.,** ДОКТОР ФІЛОСОФСЬКИХ НАУК, ПРОФЕСОР; **КОЖУХОВСЬКА Л.П.,** КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ, **ЗЛЕНКО А.М.** КАНДИДАТ ІСТОРИЧНИХ НАУК (ВІДПОВІДАЛЬНИ СЕКРЕТАРІ).

РЕКОМЕНДОВАНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ (ПРОТОКОЛ № 6 ВІД 19 КВІТНЯ 2012Р.)

ЗА ЗМІСТ, АВТОРСЬКУ ПОЗИЦІЮ ТА ДОСТОВІРНІСТЬ НАВЕДЕНИХ У СТАТТЯХ ФАКТІВ, ЦИТУВАНЬ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕСУТЬ АВТОРИ.

ISBN 978-617-7009-02-2

©ДВНЗ «ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ДПУ
ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ», 2012.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В ПРОЦЕСІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Характеризуються наукові підходи до обґрунтування змісту поняття «професійна позиція майбутнього вчителя» як міждисциплінарного. Розглядається проблема формування педагогічної позиції в процесі практичної підготовки на методологічному рівні.

Ключові слова: позиція, професійна позиція, методологія.

Характеризуются научные подходы к обоснованию содержания понятия «профессиональная позиция будущего учителя» как междисциплинарного. Рассматривается проблема формирования педагогической позиции в процессе практической подготовки на методологическом уровне.

Ключевые слова: позиция, профессиональная позиция, методология.

The scientific going is characterized near the ground of maintenance of concept «professional position of future teacher». The problem of forming of pedagogical position is examined in the process of practical preparation at methodological level.

Key words: position, professional position, methodology.

Постановка проблеми. Зміни, що відбуваються у змісті та структурі освітнього середовища України, мають глибинний характер і потребують розв'язання проблеми підготовки такого вчителя, який усвідомлює свою соціальну відповідальність, уміє ставити педагогічні цілі й досягати їх, прагне вибудовувати стратегічну лінію власного професійного вдосконалення. Зважаючи на це, головним завданням педагогічної освіти є якісна практична підготовка майбутніх учителів до виконання професійної діяльності.

Конкурентоспроможність системи педагогічної освіти в цілому у відкритому європейському та світовому просторі повинна забезпечуватися високим професійно – кваліфікаційним рівнем майбутніх фахівців, реалізацією умов гнучкості, динамічності навчального процесу, мобільності та активності позиції студента педагогічного навчального закладу в процесі оволодіння обраним фахом. З огляду на це актуальною проблемою практичної підготовки майбутніх учителів виступає переосмислення фундаментальних рис особистості педагога, його професіоналізму, педагогічної майстерності та рівня загальної культури. Оскільки вчитель здійснює важливу функцію в процесі навчання: передачу відповідних знань, умінь, навичок, створює атмосферу навчання, взаєморозуміння й підтримки, сприяє формуванню духовного світу дітей, він повинен володіти особливими способами мислення майбутньої педагогічної діяльності, тобто, чіткою сформованою професійною позицією. Феномен професійної позиції вчителя є недостатньо вивченим у контексті практичної підготовки педагогів.

Метою написання статті є аналіз проблеми формування професійної позиції майбутніх учителів у зазначеному аспекті, а основними завданнями ми вбачаємо розкриття міждисциплінарного характеру цього явища і виділення основних підходів до його вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблеми формування професійної позиції в цілому займалися представники вітчизняної та зарубіжної науки. Так, для обґрунтування теоретичних основ формування професійної позиції актуальними є дослідження філософів та соціологів (Л.Буєвої, І.Кона, Л.Сохань та ін.), психологів (К.Абульханової-Славської, Б.Ананьєва, І.Беха, М.Боришевського та ін.), у яких розглядаються проблеми розвитку і виховання особистості в процесі професійної діяльності; педагогів (Д.Закатнова, О.Киричука, В.Мадзігона, В.Оржеховської, В.Сидоренка, М.Тименка, Д.Тхоржевського та ін.), у роботах яких розкрито теоретико – методичні основи організації професійної діяльності майбутніх учителів. Особливу увагу ми звернули на окремі наукові

праці, присвячені феномену професійної позиції як характерній рисі відповідального, освіченого і конкурентоспроможного фахівця (Т.Завадська, О.Кривов'яз, К.Муздибасв, В.Пискун, М.Савчин, Д.Алферов, З.Артеменко, Т.Веретено, Є.Вершловський, Р.Желбанова, О.Коберник та ін.). Але, проаналізувавши низку дисертацій молодих науковців у контексті вивчення професійної позиції педагогів (О. Конєєва, К. Качаліна, Л. Сочень, С. Будникової, О. Темченко та ін.), ми з'ясували, що в них недостатня увага приділяється методологічному аспекту досліджуваної проблеми, що дає нам підстави для її детальнішого вивчення.

Виклад основного матеріалу. Здійснивши ґрунтовний аналіз філософсько-соціологічної та психолого-педагогічної літератури, ми з'ясували, що проблема формування професійної позиції педагога як самостійна виокремилася лише в 90-і рр. XX століття і наразі вона недостатньо розроблена. До зазначеного періоду дефініція «позиція» розглядалася в категоріях точки зору, переконання, ролі, місця розташування, якостей особистості, відносин. І лише з 90-х рр. XX ст. термін «позиція» почали вживати в контексті педагогічної діяльності в таких формулюваннях як «позиція педагога» (В. Шаталов), «професійно-педагогічна позиція» (Н. Бочкіна, І. Колесникова, І. Маврина), «позиція викладача» (Л. Жуйкова) та «позиція особистості педагога» (М. Целих).

Професійна позиція в загальному розумінні являє собою стійкі системи відносин робітника до праці, суспільства, до себе і до іншої людини. [1, с.132]. У сучасній науковій літературі існує низка підходів до трактування терміна «професійна позиція». Часто дослідники роблять акцент на статусно-рольовій складовій позиції (Г. Андрєєва, Д. Майєрс, О. Киричук, І. Кон, О.Асмолов, Б. Ананьєв, В. Ольшанський тощо.). Інші це явище аналізують на основі теорії відносин В. Мясіщева і визначають його через сукупність відносин особистості (К. Абульханова-Славська, Л. Божович, Б. Ломов, С.Рубінштейн та ін.).

Оскільки нам слід з'ясувати зміст поняття «професійна позиція майбутнього вчителя», ми вважаємо за необхідне подати робоче визначення дефініції «педагогічна позиція». Педагогічна позиція – це досягнення особистістю педагога певної гармонії, що дає йому соціальну стійкість і продуктивну включеність у суспільне життя і педагогічний труд, а також - особистісний психологічний комфорт. Педагогічна позиція знаходить певне вираження в особистісно – професійних якостях педагога [5, с. 97].

Термін «позиція педагога» в цілому багатоаспектний. Він носить міждисциплінарний характер. Розглянемо філософський аспект досліджуваної теми. Проблема формування позиції педагога у філософії розглядається в розрізі позиції особистості в цілому і трактується у працях багатьох відомих мислителів у контексті становлення життєвої позиції як основи самовираження, прояву небайдужості й активності при вирішенні конфліктів, при виконанні обов'язків чи реалізації ідей (Сократ, Піфагор, Конфуцій, Паскаль, Абай та ін.). У філософії поняття «позиція» означає положення, твердження, точку зору [6, с. 415].

Сучасні представники філософської школи також займаються вивченням активної життєвої позиції людини (В. Бакштановський, В.Пирогов, М. Єлютіна). Зокрема В. Бакштановський у своїх дослідженнях особливого значення надає моральному змісту поняття «активна життєва позиція особистості», який, на думку вченого, віддзеркалює прояв діяльнісної сутності людини, обдарованої свідомістю, здатністю приймати самостійні рішення, обирати визначену лінію поведінки, так чи інакше виражати ціннісні ставлення до оточуючого світу, до самої себе. У моральному змісті цього поняття прослідковується етичний аспект. Крім того, автор аналізує ще й практикологічний контекст морального вибору – співвіднесення цілей, засобів і результатів людської діяльності, що, на його думку, дозволить розкрити істинну природу активної життєвої позиції особистості. Відповідно, моральна активна життєва позиція особистості у філософії визначається як складна інваріантна система персоніфікованих соціальних цінностей і представляє її співвіднесення зі сферою реальної людської діяльності, способом самоздійснення особистості. Зміст і спрямованість цієї позиції носять конкретно – історичний характер і виражають моральну сутність людини.

Філософський аналіз вивчення даної проблеми має принципове значення як загальна методологія дослідження активної життєвої позиції людини, як форма світоглядного підходу до її розглядання. Вивчення процесів формування активної життєвої позиції людини визначається в роботах вітчизняних філософів як самостійний напрям у системі дослідження проблеми особистості як активного суб'єкта суспільно-історичного процесу. Це нероздільно

пов'язано з досліджуваними в науковій літературі проблемами соціальної активності особистості. Значний інтерес у цьому плані викликають роботи Г. Ареф'єва та ін. Отже, у філософії розглядається поняття «позиція» в цілому, позиція в контексті активної життєвої позиції особистості, що має моральний зміст.

Варто виділити психологічний аспект досліджуваної проблеми. Доцільно підкреслити, що вітчизняні і зарубіжні психологи, розглядаючи будь-які позиції людини, беруть за основу позицію особистості, яка виражається в активності, цілеспрямованості, мотивах, поглядах, інтересах (Б. Ананьєв, Л. Божович, С. Рубінштейн та ін.). Таким чином, у психологічному напрямі чітко вирізняється особистісний підхід до вивчення досліджуваної проблеми. Під «особистістю» у психології розуміють стійку систему соціально значущих рис, що характеризують індивіда як члена того чи іншого суспільства або спільноти. Поняття «особистість» характеризує суспільну сутність людини, пов'язану із засвоєнням різноманітного виробничого й духовного досвіду суспільства. Оскільки педагог, безсумнівно, є особистістю за сукупністю властивих йому соціальних, культурних і професійних якостей, то позицію педагога доцільно розглянути через парадигму позиції особистості в цілому.

Цілеспрямоване вивчення праць К. Абульханової-Славської, Р. Азімової, Л. Архангельського, Л. Божович та ін. виявило, що відправною точкою в розкритті сутності поняття «позиція особистості» постають ідеї Б. Ананьєва про те, що позиція особистості – це діяльнісне вираження її соціального статусу, ця категорія являє собою складну систему ставлень особистості (до суспільства в цілому і до окремих спільнот, до яких вона належить; до праці; до людей; до самої себе), установок і мотивів, якими особистість керується в діяльності. Уся ця система суб'єктивних властивостей реалізується в певному комплексі суспільних функцій – ролей, які людина виконує в різних соціальних ситуаціях розвитку.

Вивчаючи позицію особистості, ряд науковців (О. Карабанова, А. Маркова, Л. Бортникова, А. Булітіна, С. Жигалін, Л. Зубова, Є. Соколова та ін.) інтегрують її у внутрішньосмисловий аспект. Відповідно, внутрішня позиція особистості в психологічному контексті визначається як динамічна система, що виражає активно – дійове ставлення особистості до соціальної дійсності і включає в себе ціннісно-сміслову установку у міжособистісних відносинах, що дозволяє розглядати її як один із проявів спрямованості особистості.

Крім того, внутрішню позицію особистості психологи часто розглядають з позиції суб'єктності: як інтегральний компонент самосвідомості людини, що включає в себе осмислені особистісно – значущі орієнтири. Позиція особистості як суб'єкта діяльності аналізується в працях С. Рубінштейна, К. Абульханової-Славської, А. Брушлинського, Г. Самусевої, А. Галієвої та ін. та визначається як прояв особистісного досвіду людини, обумовленого соціальними ситуаціями її розвитку на кожному віковому етапі життя, який виражається в особистісних смислах та індивідуальних способах світосприйняття. Ця тенденція виокремлює у психологічному контексті суб'єктний підхід до проблеми формування професійної позиції майбутнього вчителя в процесі практичної підготовки.

Неодмінно слід підкреслити діяльнісний підхід до досліджуваної проблеми в психологічному аспекті, оскільки формування позиції особистості нерозривно пов'язане з процесом діяльності, що проявляється в перетворенні людиною навколишньої дійсності з метою задоволення власних інтересів і потреб, адже саме в процесі діяльності формується і вдосконалюється особистість. У якості інтегральних показників позиції особистості як суб'єкта діяльності в психології виділяють самостійне цілеполягання, позитивне емоційно – особистісне ставлення до навколишньої дійсності, пізнавальний інтерес до об'єктів пізнання, креативність як здатність виходити за межі заданої ситуації. Ми звернули увагу на цей контекст вивчення феномена позиції особистості через те, що майбутній учитель безпосередньо буде виступати суб'єктом професійно-педагогічної діяльності.

Не менш цікавим та змістовним є соціологічний аспект вивчення проблеми формування професійної позиції майбутніх учителів, де вона розглядається через призму соціологічного підходу в дослідженнях особистості в цілому. Власне, позиція у соціології розглядається як чітко зафіксований фрагмент соціальної дійсності, у якому фізичний і символічний плани співпадають та можуть здійснювати вплив один на одного за принципом «зворотного зв'язку» [4, с. 291]].

Аналіз літератури з досліджуваної проблеми підтвердив, що в різних видах позиції

людини явно чи опосередковано реалізуються моральні, психологічні і соціальні характеристики особистості. Саме на соціальних характеристиках ми сконцентруємо свою увагу і поставимо акцент на тому, що в науковому обігу соціологічної школи виокремлюються такі поняття, як «соціальна позиція» (Б. Ананьєв, І. Кон, І. Аванесян і ін.) і «суспільно-активна позиція» (К. Абульханова – Славська, Т. Мальковська, Ф. Судентайте та ін.). Відомий соціолог І. Кон наряду з психологами А. Ліпкіною, І. Батраковою та ін. у якості основи позиції особистості виділяють положення індивіда в статусно-рольовій структурі. У їх дослідженнях поняття «позиція педагога» диференціюється з поняттям «соціальна позиція» та розглядається в таких контекстах, як «роль особистості», «соціальна роль», «становище чи статус особистості»; визначається місце особистості педагога в структурі суспільних відносин.

Соціальну позицію особистості І. Кон визначає як її «місце в певній конкретній соціальній структурі [2, с. 120]». Структура соціальної позиції особистості розглядається в соціології типологічними параметрами значимих відношень людей у суспільстві: емоційністю, згуртованістю, ієрархією влади, ієрархією авторитетності та ієрархією актуальності (В. Ядов, Є. Кузьмін, В. Магун, Л. Бухліна, Е. Берн, Б. Шутс, Ч. Макклінток та ін.).

Підсумовуючи сказане, наголосимо на тому, що в соціологічному контексті поняття «професійна позиція майбутнього вчителя» як самостійне не виокремлюється і розглядається в контексті соціальної позиції особистості в розрізі її статусно-рольової структури. Більшої конкретизації дефініція «професійна позиція майбутнього вчителя» набуває в аспекті педагогічних досліджень, де в якості методологічного принципу виділяється системний підхід, який дозволяє виразити суть особистості вчителя в єдності зовнішнього і внутрішнього, об'єктивного і суб'єктивного, соціально-типового та індивідуального. Системний підхід дає можливість розглядати особистість педагога як інтегральну цілісність.

Аналізуючи дефініцію «позиція» в педагогічному аспекті, ми з'ясували, що робоче визначення цього поняття розглядається у працях небагатьох учених (Є. Катрич, О. Томашевська, А. Маркова та ін.). Наприклад, А. Маркова під професійними педагогічними позиціями розуміє стійкі системи ставлень учителя (до учня, до себе, до колег), що визначають його поведінку [3, с. 89]. Ми звернули увагу і на той факт, що в наукових роботах, присвячених теорії педагогічної освіти, професійна позиція вчителя представлена як складова педагогічної культури і професійної компетентності (С. Вершловський, А. Маркова). Низка робіт молодих учених із формування педагогічної позиції присвячена вивченню психологічних умов її становлення (С. Будникова, Н. Терпугова та ін.). У професійноорієнтованому аспекті проблему формування професійної позиції майбутніх учителів розглядали О. Конєєва, П. Шощкий, К. Качаліна, Л. Федорова та ін. Отже, у педагогічному аспекті професійна позиція вчителя розглядається як інтегративна характеристика особистості вчителя, як формуюча професійно – особистісна якість, як цілісне динамічне утворення, що виражає стійку систему ставлень учителя до професії, до учнів, до колег, до самого себе.

Висновки. У ході дослідження ми проаналізували поняття «професійна позиція майбутнього вчителя» в різних аспектах і з'ясували, що у філософії це явище розглядається на загальнометодологічному рівні; у психології – з позицій особистісного та діяльнісного підходів; у соціології – через призму соціологічного підходу в дослідженні особистості в цілому і особистості вчителя зокрема; а в педагогіці – в аспекті системного підходу. Але проблеми визначення конкретного змісту і структури професійної позиції майбутнього вчителя, способів і педагогічних умов її формування в процесі практичної підготовки педагогів усе ще лишаються актуальними, що розкриває для нас перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акмеологический словарь / под общ. ред. А.А. Деркача. – М. : РАГС, 2004. – 162 с.
2. Кон И.С. Социология личности / И.С. Кон. – М., 1967. – 383с.
3. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К. Маркова. – М. : Академия, 1996. – 278 с.
4. Сарна А.Я. Новейший философский словарь / Словарь философских терминов / под общ.

- ред. П. Н. Федосеева, С. М. Ковалёва. – М. : Академия, 1983. – 610 с.
5. Современный экономический словарь-справочник / под общ. ред. М.М. Гацалова. – М. : Ухта, 2002. – 214 с.
 6. Философский энциклопедический словарь / гл. редакция: Л. Ф. Ильичёв. – М. : Сов. Энциклопедия, 1983. – 840 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Літовка Олена Петрівна – аспірант ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Надійшла до редакції 24.02.2012

УДК 378.147:37.013.42

Дмитро Мазоха

ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядається проблема участі соціального педагога в різних формах діяльності як можливість підвищення його професійного рівня, як удосконалення знань у комунікативному освітньому середовищі, як формування особистості педагога через взаємодію суб'єктивних та рефлексивних конструктів професійно-педагогічної культури.

Ключові слова: підвищення рівня кваліфікації, професіоналізм, освітнє середовище, соціальний педагог, педагогічна підготовка, практична діяльність.

Статья освещает проблему участия социального педагога в разных формах деятельности как возможность повышения его профессионального уровня, как усовершенствование знаний в коммуникативной образовательной среде, как формирование личности учителя через взаимодействие субъективных и рефлексивных составляющих профессионально-педагогической культуры.

Ключевые слова: повышение уровня квалификации, профессионализм, образовательная среда, социальный педагог, педагогическая подготовка, практическая деятельность.

The article aspires the problem of social pedagogue's partaking in different configurations of activity like an ability of elevation his professional level, like an improvement of presentive cognition in the communicating educational ambience, like an improvement of teacher's personality via the interaction of subjective and objective constructions of professional-pedagogical culture.

Key words: ability of elevation the professional level, professionalism, educational ambience.

Постановка проблеми. «У період становлення нової світоглядної парадигми, коли значення інтелектуального та духовного відродження стає дедалі актуальнішим, висувуються нові вимоги до особистості педагога, бо він є важливою ланкою в процесі передачі знань, філософських ідей та культурної спадщини [1, с.40]». Соціальний педагог як суб'єкт педагогічного процесу є головною діючою особою будь-яких перетворень у системі освіти, особистістю зі сформованим освітнім мисленням, зорієнтованою на збереження й удосконалення природи людини, яка навчається, на її саморозвиток і зростання. Практика підтверджує, що джерела саморозвитку школи й освіти в цілому знаходяться в інтелектуально-творчому потенціалі, професіоналізмі педагога, його педагогічній культурі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Взаєморозуміння й спілкування, нарешті готовність до педагогічної творчості – саме такий зміст вкладали в поняття «емоційна